Bø kommune

Rådmannens forslag til Økonomiplan 2017-2020 og Årsbudsjett 2017

Økonomiplan 2017-2020 – Budsjett 2017

Forord 2

Kap 1. Sammendrag 3

Kap 2. Befolkningsprognose og frie inntekter 6

Kap 3. Generelle forutsetninger for rådmannens budsjettforslag 8

Kap 4. Regjeringens forslag til statsbudsjett 2017 - Hovedpunkter 9

Kap 5. Etatsvise forutsetninger 11

Kap 6. Felles finanser 15

Kap 7. Pris på kommunale tjenester 19

Kap 8. Økonomiplan 2017-2020 22

Kap 9. Tiltak som ikke er foreslått i økonomiplanperioden 23

Kap 10. Investeringer i økonomiplanperioden 26

Forord

Rådmannen legger med dette fram forslag til økonomiplan for Bø kommune for perioden 2017-2020, inkludert forslag til årsbudsjett for 2017. I henhold til kommunelovens §44 skal kommunestyret en gang i året vedta en rullerende økonomiplan som skal omfatte minst de fire neste budsjettår. Økonomiplanen skal omfatte hele kommunens virksomhet og gi en realistisk oversikt over sannsynlige inntekter, forventede utgifter og prioriterte oppgaver i perioden. I økonomiplanen skal det for hvert enkelt år være anvist dekning for de utgifter og oppgaver som er ført opp. Inntekter og utgifter skal balansere.

Økonomiplanen skal bidra til å synliggjøre kommunens muligheter og utfordringer, og skal være et godt styringsverktøy for å vise de økonomiske konsekvensene av politiske vedtak i et langsiktig perspektiv. Det har vært et mål å se økonomiplanen i sammenheng med kommuneplanens samfunnsdel.

Budsjettarbeidet har tatt utgangspunkt i Solberg-regjeringa sitt forslag til statsbudsjett. I skrivende stund er budsjettforhandlingene i Stortinget ikke avslutta, og det er enda ukjent om det vil komme endringer som får konsekvenser for statens overføringer/tilbakeføringer til kommunene. Stortinget vedtar statsbudsjettet i midten av desember.

Kap 1. Sammendrag

En økonomi i balanse er ei forutsetning for gode velferdstjenester, gode arbeidsvilkår for de ansatte og for bolyst og utvikling. Det går ei grense for hvor mye en kan styre ned drifta i en kommune før det får konsekvenser for dette. Det er et politisk spørsmål å vurdere: *Hva er godt nok? Hva er god nok kvalitet?*

Kommunestyret vedtok kommuneplanens samfunnsdel høsten 2014. Planen slo fast at Bø har gode kommunale tjenester. Målet i kommuneplanen er å stoppe befolkningsnedgangen. Dette er avgjørende for å opprettholde tjenestetilbudet i kommunen. Kommuneplanen slo fast at hvis vi ikke lykkes med å stabilisere folketallet, kommer vi til å bli nødt til å foreta strukturgrep og/eller redusere kvaliteten på de offentlige tjenestene.

Etter flere tiår år med befolkningsnedgang er det derfor svært gledelig å se at folketallet fra 01.01.2014 til 01.01.2016 kun er redusert med 10 innbyggere, og at vi kan plusse på med 2 innbyggere fra 01.07.2016. Dette har svært mye å si for kommunens inntekter.

Kommuneøkonomien er fremdeles anstrengt

Bø kommune har styrt ned aktiviteten over flere år. Årsaken er at driftsnivået over år har vært høyere enn kommunens samlede inntekter.

Det er opparbeidet en forholdsvis stor lånegjeld som medfører høye kapitalkostnader. Det er også stort press på likviditeten, noe som er løst ved å oppta et likviditetslån.

Tidligere budsjettår har vi hatt et betydelig finansieringsbehov når vi har utarbeidet et konsekvensjustert budsjett (videreføring av eksisterende drift). For å øke inntektene har kommunestyret vedtatt å innføre eiendomsskatt på alle eiendommer i hele kommunen. En stabilisering av innbyggertallet de tre siste årene har isolert sett selvsagt også bidratt til at reduksjon i de frie inntektene har blitt lavere enn vi har opplevd tidligere perioder. Videre må en vel kunne si at Bø kommune kom bedre ut av siste endring i inntektssystemet enn vi hadde fryktet. Når dette er sagt er det viktig å ha med seg at foreliggende budsjettforslag er basert på forutsetninger som i høy grad innebærer risiko på flere områder.

For å kunne legge fram et budsjettforslag i balanse er det innarbeidet betydelig risiko med hensyn til blant annet befolkningsframskriving. Regjeringen har i Statsbudsjettet brukt samme tall som vi hadde 01.07.2016. Økonomiplanen bygger på at den positive tendensen i befolkningsutviklingen som vi har sett i de to siste årene fortsetter. Dette innebærer stabilisering av folketallet på dagens nivå. Vi har også lagt inn samme forutsetning som regjeringen hva gjelder den nasjonale skatteinngangen. Dette innebærer blant annet at neste års skatteinntektsprognose bygger på en forutsetning om en kraftig økning i den nasjonale skatteinngangen i 2016 i forhold til anslagene i Nasjonalbudsjettet.

Mottak av flyktninger bidrar ikke bare vesentlig i forhold til befolkningsutviklingen, men også i stor grad til finansiering av driftsbudsjettet. Det ligger i økonomiplan en forutsetning om å ligge på samme mottaksnivå i økonomiplanperioden. I budsjettet for 2017 er det forutsatt et integreringstilskudd på 16.7 millioner kroner. Av disse midlene overføres 1.7 millioner kroner til etatene direkte knyttet til etatenes utgifter til formålet. Videre viser Integreringsavdelingen en netto inntekt på 3.3 millioner kroner som da forutsetter å medgå til

å opprettholde de kommunale tjenestene i kommunen generelt slik at de er i stand til å tilfredsstille etterspørselen også i forhold til flyktningene. Lavere mottak enn budsjettert eventuelt i kombinasjon med en flytting fra Bø, vil medføre et inntektstap. Et slikt inntektstap vil sannsynligvis gi oss betydelige utfordringer i å videreføre dagens tjenestetilbud uten å kunne kompensere for inntektsbortfallet.

Videre ligger det inne en relativt stabil rente i hele perioden som i seg selv, med vår høye lånegjeld, innebærer en risiko økte utgifter i perioden.

I budsjettet har vi over flere år brukt av husleieleieinntekter for å betale renter/avdrag på lån tilknyttet utleieobjektene. I årets budsjett og i økonomiplanperioden utgjør dette 2 millioner kroner. Det må gjørs beregninger som gir en bedre dokumentasjon på disse utgiftene, og det er ikke usannsynlig at en betydelig del av disse inntektene bør tilbakeføres til driften av boligene.

Det er budsjettert med et utbytte på 1.5 millioner kroner. Dette fordeler seg på Vesterålskraft og Reno-Vest, med førstnevnte som største bidragsyter.

Forholdet mellom vikarutgifter med refusjon og refusjon sykelønn er budsjettert med en nettoinntekt på ca. 1.7 millioner kroner. Dette er det samme som i 2016, og forutsetter en stram styring i forhold til inntak av vikarer. (Pensjonskostnader inngår ikke i tallet.

Eiendomsskatten holdes i budsjettforslaget på samme nivå som i 2016, og utgjør en inntekt på ca. 7.3 millioner kroner. En økt eiendomsskatt 2017 ville bidratt til redusert risiko, men rådmannen har vurdert de omtalte forholdene som akseptable.

Noen av årsakene til den stramme økonomien kan summeres opp i noen punkter som ikke er uttømmende:

- Feilbudsjettering næring i 2016
- Manglende kompensasjon i inntektssystemet for nye oppgaver
- Større lønnsutvikling enn inntektssystemet kompenserer Bø kommune med
- Stor lånegjeld
- Egenkapital KLP finansiert av driftsmidler

Budsjett og økonomiplan i balanse

I tråd med kommunestyrets vedtak er økonomiplanen balansert med eiendomsskatt. I 2017 med samme beløp som i 2016, men med en økning videre i perioden til maksimal sats i 2020. I forhold til eksisterende økonomiplan er økningen av eiendomsskatten i forhold til skattenivået i 2016 utsatt med ett år.

Investeringer

Bø kommune har høy lånegjeld. Det er investert i velferd og infrastruktur, det er derfor ikke planlagt store nye investeringer i planperioden. Imidlertid har kommunestyret vedtatt utbygging og renovering av Straume barnehage noe som ikke var medtatt i eksisterende

økonomiplan. For å minske sårbarheta for kommende renteøkninger, er det et mål å ikke øke lånebelastningen ytterligere. Vi har derfor i arbeidet med investeringsbudsjett forsøkt å ta utgangspunkt i at lånebehovet ikke skal være større enn betalte avdrag. Dette skulle indikere et låneopptak på mellom 7-8 millioner kroner. Med det forslaget som ligger i økonomiplanen er det foreslått et låneopptak på 12.3 millioner kroner i 2017. Dette er høyt, men regner vi snittet i planperioden ligger vi innenfor, slik at lånegjelda ikke øker i økonomiplanperioden. Ideelt sett burde vi redusert lånegjelda.

Bø som egen kommune – styrking av det regionale samarbeidet

Resultatet av kommunereformen er ikke avklart, men Fylkesmannen har ikke anbefalt endring av kommunestrukturen i Vesterålen. Bø er også en av de kommunene som defineres som ufrivillig små, slik at basistilskuddet er beholdt i 2017.

Det regionale samarbeidet er viktig for Bø – det gjør at vi kan tilby tjenester som vi trolig ikke vil ha økonomisk evne til å tilby om vi skulle stå alene ansvarlig for dem. Rådmannen legger derfor ikke fram forslag om kutt i bevilgningen fra Bø til ordninger som kommer inn under det regionale samarbeidet.

Oppsummert

Kommuneøkonomien må holdes under oppsikt, og det er krevende å finne tiltak som gjør det mulig å sikre en sunn økonomi og gi plass til finansiering av nye tjenester og/eller utvidelse av eksisterende. Etter år med nedstyring har vi ingen buffere, og det er innarbeidet betydelig risiko i budsjettforslaget. Likevel har inndekking av akkumulert underskudd i 2014-regnskapet og innføring av eiendomsskatt gjort det mulig å balansere budsjettet for 2017 uten omfattende struktur og/eller nedstyringstiltak. Det er grunn til å glede seg over at folketallet ikke lenger går ned, og det er gode grunner til å feire hver eneste bedriftsetablering som skaper vekst og arbeidsplasser i Bø-samfunnet. Det er også verdt å trekke fram at Bø kommune er Bøs største arbeidsplass. I budsjettet ser vi at bosetting av flyktninger er svært positivt for kommunen. Det skaper aktivitet i samfunnet, og det bidrar til etablering av nye arbeidsplasser. Men aller mest betyr det at mennesker på flukt får et trygt bosted.

Kap 2. Befolkningsprognose og frie inntekter

Det overordna formålet med inntektssystemet for kommunene er å jamne ut kommunene og fylkeskommunene sine forutsetninger for å gi et likeverdig tjenestetilbud til innbyggerne sine.

Frie inntekter består av rammetilskudd og skatteinntekter. Nivået på de frie inntektene i statsbudsjettet blir bestemt ut ifra pris- og lønnsvekst, vekst i frie inntekter, innlemming av øremerka tilskudd, satsinger over rammetilskuddet og korreksjon av rammetilskudd for oppgaveendringer. Når nivået på samla frie inntekter er fastsatt, kommer en fram til størrelsen på samla rammetilskudd ved å trekke anslaget for skatteinntekter fra nivået på samla frie inntekter.

Ved fordelinga av rammetilskuddet tar en hensyn til strukturelle forskjeller i kommunenes og fylkeskommunenes kostnader (utgiftsutjamning) og forskjeller i skatteinntektene (skatteutjamning). Omfordelinga som følge av utgifts- og skatteutjamning blir utført i *innbyggertilskuddet.* Utgiftsutjamninga er grunngitt med at demografiske, geografiske og sosiale forhold gir strukturelle kostnadsforskjeller som kommunene og fylkeskommunene i liten grad kan påvirke. For at kommunesektoren skal kunne gi et likeverdig tjenestetilbud til innbyggerne sine, blir det tatt hensyn til slike strukturelle kostnadsforskjeller når de økonomiske rammene for den enkelte kommune og fylkeskommune blir fastsatt. Eksempel på slike kostnadsforskjeller er ulik aldersfordeling eller reiseavstand innafor kommunen.

For å oppnå ei rimelig utjamning av de økonomiske forutsetningene, blir òg inntektene utjamna. Skatteutjamninga omfatter inntekts- og formuesskatt fra personlige skatteytere og naturressursskatt fra kraftforetak.

Inntektssystemet inneholder òg tilskudd som utelukkende er grunngitt ut fra regionalpolitiske målsettinger. Regionalpolitiske tilskudd til kommunene er *Nord-Norge- og Namdalstilskudd*, *småkommunetilskudd, distriktstilskudd Sør-Norge* - og *storbytilskudd*. Kommuner med særlig høy befolkningsvekst får et eget *veksttilskudd.* I tillegg blir det gitt *skjønnstilskudd* for å kompensere kommuner og fylkeskommuner for spesielle, lokale forhold som ikke blir fanga opp i den faste delen av inntektssystemet.

Størrelsen på rammetilskuddet for kommunene er nært knyttet opp til befolkningsutviklingen. Bø kommune har hatt en betydelig nedgang i befolkningen tidligere år, og dette har igjen resultert i stadig sviktende inntekter. Når så samtidig landets befolkning øker, gir det seg utslag i vår andel av totalinntektene.

Det er i rammeprognosen lagt opp til en nasjonal befolkningsvekst i perioden. Som følge av denne veksten er det forutsatt at skatt og rammetilskudd får en realøkning på 1,2%.

Rammetilskuddet for 2017 er anslått ut fra innbyggertallet som var i kommunen per 01.07.2016. Foreliggende prognose fra KS utarbeidet med utgangspunkt i framlagte statsbudsjett, gir ingen opplysninger for resten av økonomiplanperioden. Det er en meget vanskelig øvelse å lokalt foreta beregninger som gir gode indikatorer på utviklingen i framtidig rammetilskudd. Det vi imidlertid vet ut fra erfaringer er at vi har hatt en befolkningsnedgang i Bø samtidig som vi har hatt nasjonal befolkningsvekst. Med

utgangspunkt i målsettinga i Kommuneplanen om at folketallet skal stabiliseres, er det i perioden lagt inn en optimistisk forutsetning om at innbyggertallet holder seg stabilt på samme nivå som 01.07.16. Det er videre lagt opp til et skjønnstilskudd (inkludert ressurskrevende tjenester) på 1.5 millioner kroner i hele perioden på nivå med 2017.

I Regjeringas budsjettforslag er Bø kommunes frie inntekter i 2017 beregnet til 178,2 millioner kroner. Av dette utgjør rammetilskuddet 106.5 millioner kroner. Resten er skatt og inntektsutjamning, basert på en beregnet skatteinngang for alle landets kommuner på 151.9 milliarder kroner og 50.3 millioner kroner i Bø kommune. Dette gir en beregnet økning på 2,8 millioner kroner sett i forhold til *anslag på oppgavekorrigerte frie inntekter 2016*. Veksten er dermed 1,6 % for Bø, mens gjennomsnittlig økning for landet er på 2,7 % og for Nordland 2,1 %. Av 44 Nordlandskommuner hadde 10 kommuner lavere vekst enn Bø.

I Regjeringas forslag til statsbudsjett for 2017 ser vi at det er gjort en særskilt fordeling innafor innbyggertilskuddet på ni ulike saker. For Bø kommune gjelder dette følgende saker:

- Styrking av helsestasjons- og skolehelsetjeneste med kr 295 000
- Utdanning av deltidspersonell (brann) kr 95 000
- Frivilligsentraler kr 365 000

Kap 3. Generelle forutsetninger for rådmannens budsjettforslag

Mål

Bø kommune er i liten grad målstyrt ut fra kvalitetsindikatorer og sammenligningsdata mot andre kommuner. (Kostra tall) Budsjettet legger opp til at vedtatte tiltak og handlingsplaner i så stor grad som mulig kan bli fulgt opp. Videre at tjenestetilbudet skal ha et innhold som tilfredsstiller lov, forskrifter og lokale bestemmelser og ha så høy kvalitet som mulig innenfor de økonomiske ressursene som er tilgjengelig.

Felles forutsetninger

Det er i tidligere budsjett tydelig kommunisert at det har vært innarbeidet betydelig risiko. I stor grad videreføres stor det risiko også i 2017. Et stramt budsjett med høy risiko og uten buffer svekker den økonomiske evnen til å handtere uventa hendelser i budsjett og planperioden.

Lønn og pensjon: Det er i inntektsforutsetningene lagt inn en deflator på 2,5 %. Arbeidsgivers andel av pensjon er lagt inn med 22,3 % til fellesordningen, 20 % for sykepleierne og 10,25 % for lærerne.

Strøm: Det er budsjettert med strømkostnader tilsvarende strømprisen i 2016

Folketall: I tråd med målet i kommuneplanen om å stoppe befolkningsnedgangen, er det sist kjente folketallet (01.07.16) lagt inn i hele økonomiplanperioden. Dette er utgangspunktet for rammetilskuddet for 2017, som dermed er kjent, men det utgjør en risiko for skatt og inntektsutjamning som tar utgangspunkt i folketall 01.01.17. Det utgjør nødvendigvis også en risiko for rammetilskuddet for de øvrige årene i økonomiplanen.

En alternativ prognose etter middelalternativet fra SSB som KS bruker vil Bø kommunes inntekter kunne reduseres med bortimot 100 innbyggere i økonomiplanperioden. Med KS sine forutsetninger vil inntektene kunne reduseres med 0.9 mill. kr i 2017 og hele 2.7 mill. kr i 2020.

Rente: Det er budsjettert med renteutgifter i tråd med prognoser hentet fra KLP Kommunekreditt. Ut fra signalene fra sentralbanken anses risikoen i 2017 som relativt lav, men det er en kjensgjerning at en renteoppgang vil komme på ett eller annet tidspunkt. Da er Bø kommune i en svært sårbar situasjon på grunn av høg lånegjeld.

Refusjon sykelønn: Budsjettet legger til grunn at utgiftene til sykefravær er lavere enn inntektene fra sykelønnsrefusjon. I praksis betyr dette svært restriktiv vikarutleie.

Anslag eiendomsskatt: Inntektene fra eiendomsskatt baserer seg på utskrevet skatt for 2016. Det er da kun eventuelle klager som kommer inn i 2017 som utgjør en risiko for endret inntekt.

Kap 4. Regjeringens forslag til statsbudsjett 2017 - Hovedpunkter

A. Kommuneøkonomien generelt

1. Regjeringen legger opp til en realvekst i kommunesektorens samlede inntekter i 2017 på 7.3 mrd. kroner. Av dette utgjør veksten i de frie inntektene 4.075 mrd. kroner, hvorav 3.62 mrd. kroner tilfaller kommunene og 0.45 mrd. kroner fylkeskommunene. Av den samlede veksten i frie inntekter for kommunene skal 2.95 mrd. kroner dekke demografi og pensjon. Dette innebærer et overordnet handlingsrom for kommunene på 1.25 mrd. kroner.
2. I statsbudsjettet er det lagt til grunn at kommunens inntekter fra skatt på inntekt og formue vil utgjøre 151.p mrd. kroner i 2017. Dette tilsvarer en vekst på 2.3% fra det nivået som er anslått for 2017 i forslag til statsbudsjett. Den kommunale skatteøren for 2017 foreslås uendret på 11.8%. Forslaget til skatteøre er da tilpasset en skatteandel på 40%.
3. Ved beregning av realvekst i kommunesektorens inntekter i 2017 legges det til grunn en pris- og lønnsvekst i kommunal sektor på 2.5% (deflator). Lønnsveksten teller 2/23 i deflator, mens prisveksten teller 1/3. Lønnsveksten er forutsatt til 2.7%.
4. Rammetilskuddet til kommunene ører med 3.1% fra 2016 til 2017., slik at det er økningen i skattene som bidrar til den totale økningen i de frie inntektene på 2.7%.

B. Inntektssystemet og øremerkede tilskudd m.v.

Oppgaveendringer

Skole

- Som en del av regjeringens realfagsstrategi ble timetallet i naturfag økt med en uketime på 5.-7. trinn fra høsten 2016. Kommunene kompenseres for helårsvirkningen i 2017 gjennom en økning i rammetilskuddet på 111.6 millioner kroner.

Barnehage

- Gratis kjernetid i barnehagene for 3-åringer, helårseffekt, kompenseres med 28 millioner kroner i rammetilskuddet.

Helse- og sosial

- Aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere. Stortinget har vedtatt å innføre plikt for kommunene å stille vilkår om aktivitet ved tildeling av økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven. I første omgang innføres aktivitetsplikt for mottakere under 30 år. Regjeringen forslår å bevilge 60 millioner kroner for å dekke kommunenes merkostnader som følge av innføringen.

- Tilskudd frivilligsentraler.Stortinget sluttet seg til at ansvaret for tilskuddet til frivilligsentraler bør overføres til kommunene. Som følge av dette foreslås 131 millioner kroner overført fra kapitel 315 Frivillighetsformål, post 71 Tilskudd til frivilligsentraler over Kulturdepartementets budsjett kapitel 571 Rammetilskudd til kommuner, post Innbyggertilskudd. For Bø kommune innebærer dette at 365 000 kroner ligger inne i rammetilskuddet for 2017.

- Øyeblikkelig hjelp. Fra 2017 får kommunene en plikt til å tilby øyeblikkelig hejlp døgnopphold for brukere med psykisk helse- og rusproblematikk. Den kommunale plikten skal kun omfatte pasienter og brukere kommunen har mulighet til å utrede, behandle eller yte omsorg til. Det foreslås å innlemme 85.5 millioner kroner i kommunenes rammetilskudd.

- Opptrapping for rus. Regjeringen har økt bevilgningen til rusfeltet med 681 millioner kroner i perioden 2014-2016. For 2017 foreslås en opptrapping med ytterligere 345 millioner kroner, hvor 300 millioner kroner kommer gjennom styrking av kommunens frie inntekter og 45 millioner kroner gjennom en tverrdepartemental oppfølging av opptrappingsplanen.

- Helsestasjon og skolehelsetjeneste. Det foreslås en økning i kommunerammen i 2017 på 50 millioner kroner begrunnet i satsingen på helsestasjon og skolehelsetjeneste. Dermed vil den samlede økningen under denne regjeringen være på 734 millioner kroner. I tillegg foreslås det å bevilge 101 millioner kroner til øremerket tilskudd over Helse- og omsorgsdepartementets budsjett. Dette gjelder kommuner som kan dokumentere at de har brukt rammetilskuddet til tjenesten.

- Opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering. Regjeringen vil styrke innsatsen på habiliterings- og rehabiliteringsområdet gjennom en opptrappingsplan. Planen skal sette kommunene i stand til å gi et godt og tilrettelagt rehabiliteringstilbud til sine innbyggere, og over tid overta flere rehabiliteringsoppgaver fra spesialisthelsetjenesten. 100 millioner kroner av veksten i de frie inntektene til kommunene er begrunnet med økt satsing på habilitering og rehabilitering. I tillegg foreslås det å øremerke 100 millioner kroner til opptrappingsplanen, hvorav 91 millioner kroner til et nytt øremerket stimuleringstilskudd for kommunene over Helse- og omsorgsdepartementets budsjett. Det legges opp til at midlene til opptrappingsplanen økes til 300 millioner kroner innen 2019.

- Investeringstilskudd til heldøgns omsorgsplasser. Regjeringen foreslår investeringstilskudd til om lag 1 800 heldøgns omsorgsplasser i 2017. I årene som kommer vil det være behov for å øke kapasiteten av heldøgns omsorgsplasser i kommunene. Regjeringen foreslår derfor å endre investeringstilskuddet, slik at det kun gis støtte til prosjekter som øker det totale antall plasser. Det betyr at det etter en overgangsperiode ikke vil bli gitt tilskudd til rehabilitering til eksisterende plasser. Det legges opp til en gradvis innfasing av den nye ordningen i statsbudsjettene for årene 2017-2020. I denne perioden foreslås det at henholdsvis 20%, 40%, 60%, og 80% forbeholdes tilsagn om tilskudd til plasser som gir netto tilvekst. Fra 2021 gis det kun tilskudd til nye plasser.

- Ressurskrevende tjenester 2017. På bakgrunn av utgiftsveksten de siste årene foreslår regjeringen å stramme inn ordningen i 2017. Innslagspunktet prisjusteres med anslaget i veksten i lønnsutgiftene fra 2015-2016 (2.4%). I tillegg økes innslagspunktet med 50 000 kroner utover dette. Det nye innslagspunktet blir da 1.157 millioner kroner. Kompensasjonsgraden foreslås uendret på 80%.

- Personer med demens. Det foreslås å legge til rette for om lag 750 flere dagaktivitetsplasser til personer med demens i 2017, svarende til om lag 45 millioner kroner. (øremerket tilskudd).

- Styrking av tilskuddet til rekruttering av psykologer. I 2017 styrkes tilskuddet til kommuner som rekrutterer psykologer med 20 millioner kroner. Dette tilsvarer minst 65 nye årsverk. I perioden 2014-2016 er tilskuddet økt med 85 millioner kroner. Mer enn halvparten av landets kommuner og bydeler har nå psykologkompetanse på plass.

Kap 5. Etatsvise forutsetninger

1.1 Fellesfunksjoner og politiske styringsorganer

- Vakanse i 50% stilling på Økonomiavdelinga og 50% stilling på Fellestjenesten forutsettes vakant hele året.
- Det er avsatt midler til valget i 2017.
- Det er lagt inn en økning av IKT-budsjettet pga. nye lisenser.

1.2 Skole- og barnehageetaten

En av kommunen sine 5 lærlinger er budsjettert i etaten.

Det er tatt hensyn til at etaten har 7 pedagoger som tar videreutdanning i 2017. Kostnaden forbundet med utdanningen dekkes til en viss grad av statlig tilskudd.

Kostnader og inntekter for «fremmedelever» er budsjettert på samme nivå som i 2017.

Kostnadene til reise og opphold er økt. Dette har bl.a. sammenheng med at skolene deltar i «prosjektet» Vurdering for læring som medfører noe reiseaktivitet samt lærernes deltakelse i videreutdanning.

Det er lagt inn 200 000 kr for å fortsette satsing på kjøp av interaktive tavler.

Alle tre styrerne i barnehagene våre deltar på styrerutdanning, der reise og opphold dekkes av kommunen.

Det er små forandringer i bemanningen i grunnskolen fra 2016 til 2017 og også fra vårhalvåret til høsthalvåret 2017. Den nye 8 klassen på Bø ungdomsskole ligger helt marginalt med 30 elever. Det betyr at økning i elevtallet her kan føre til økt klassedeling fra høsten.

Prosjektet «vurdering for læring» er et satsingsområde i etaten. Ressurslærere er frikjøpt med 20 % fra staten. Frikjøp til ressurslærer til UIU videreføres halve 2017.

Alle inntekter og utgifter knytta til mindreårige asylsøkere er lagt til ungdomsskolen i stedet for på et eget kapittel. Dette fordi alle mindreårige for tiden er elever der og gå i en egen

klasse. Tilskuddet som er beregnet at kommunen mottar, benyttes til å finansiere det grunnskoletilbudet barna har rett til, samt at det dekker noe av kostnadene til helsesøsterstilling, tolketjenester, skyss etc. Det er forutsatt samme antall elever hele året.

Renholdstillinger i grunnskolen holdes på samme nivå som 2016.

Vi har hatt ei gledelig økning i barnetallet i Bø kommune. Avdeling «Bittelille» ble tatt i bruk høsten 2016 og videreføres i 2017.Det er også vedtatt utbygging/renovering av Straume barnehage i 2017.

Bemanningen i barnehagene tilpasses til en hvert tid i forhold til antall barn og vedtatt bemanningsnorm. Budsjettet tar også høyde for å imøtekomme kommunestyret sin målsetting om at alle som søker skal få plass uavhengig av lovhjemlet rett til barnehageplass.
Økt antall barn gjør at bemanningen i 2017 økes i forhold til 2016. Det skal svært få ekstra barn til i forhold til prognosen før bemanningen må økes ytterligere.

Netto økning til barnehageformål utgjør i 2017 ca. 1.2 mill.

Det er lagt inn lønn til ei ekstra prosjektstilling i 2017.Denne stillinga skal brukes til å planlegge
et fulltidstilbud på 47 uker a 37.5 t/u. i tillegg er det avsatt 35 000 kr til innleie av sommervikarer. Kostnaden finansieres av økt integreringstilskudd.

Voksenopplæringen og grunnskolen for voksne har i dag til sammen 3 pedagoger. Det er over 50 voksne elever tilknyttet opplæringen, der spennet på elevenes kompetanse er svært stor. Det er derfor behov for å styrke bemanningen. I budsjettet foreslås det å øke antall lærere med en halv stilling.

Budsjettet for 2017 forutsetter at det bosettes 15 nye flyktninger i 2017. Eventuelle familiegjenforeninger kommer i tillegg.

1.3 Helse- og omsorgsetaten

Innenfor tildelt ramme vil helse- og omsorgsetaten i all hovedsak videreføre driften på samme nivå som i 2016 i hele planperioden.
Nærmere om de ulike avdelingene:
Legetjenesten vil møte på utfordringer med å beholde dagens listelengde pga. 50 % vakanse i legestilling.
Helsestasjonen vil i løpet av 2017 få ferdig utdannet helsesøster nr. 2, og er godt rustet for sine oppgaver.
Avdeling for psykisk helsearbeid har i løpet av 2016 fått på plass de stillingene som var opprinnelig foreslått i budsjett 2016. Dette har lettet driften av avdelingen.
Fysioterapitjenesten er i 2017 styrket gjennom engasjement som kommunefysioterapeut, finansiert av statstilskudd/eksterne prosjektmidler.
Barnevernstjenesten er budsjettert med omsorgsovertakelse for samme antall barn som i 2016, dvs. det antall barn som var kjent på budsjetteringstidspunktet.
Bøheimen er budsjettert for å drive i henhold til godkjente plasser. Det betyr at overbelegget fra 2016 må reduseres/fjernes.
Nattjenesten ble styrket i 2016 og har nå kapasitet til å gi nødvendige tjenester og ivareta sikkerheten både for pasienter og ansatte.

Hjemmehjelp er budsjettert for å gi tilbud til samme antall brukere som i 2016.
Bolig Doktorhagen driver med samme bemanning som ved oppstart av tiltaket, og er en suksess for aktuell bruker.
Hjemmesykepleien er budsjettert for å gi tilbud til samme antall pasienter som i 2016. Det forventes stabilt antall pasienter.

TTF forventes å gi tilbud til samme antall brukere som i 2016. Her er det endel utfordringer i forhold til unge funksjonshemmede som blir voksne, og får endret behov for tjenester som følge av dette.
For å holde driften innenfor tildelt ramme foreslås det vakanse i en 50% merkantil stilling i etaten som blir ledig i løpet av året. Dette gir en besparelse på 125 000 kr og en helårsvirkning videre i perioden på 250 000 kr.
Kommunestyret vedtok under budsjettbehandlingen for 2016 å iverksette et dagaktivitetstilbud for hjemmeboende personer med demens senest 2019. Dette er senere bekreftet av kommunestyret i sak 65/16. Ved oppstart av aktivitetstilbud 1. april 2019 vil kostnadene i 2019 løpe seg til 775 00, fratrukket øremerket statstilskudd med kr. 321 000. Fra 2020 vil kostnadene øke til kr. 1 452 000 fordi statstilskuddet da avvikles som øremerket tilskudd og inngår i rammetilskuddet. Dette er innarbeidet i økonomiplanen.

1.5 Kultur- og næringsetaten

Kultur, næring, landbruk og folkehelse ble fra 1. mai 2016 slått sammen, og i budsjettåret 2017 er fagområdene også sammenslått økonomisk i den nye kultur- og næringsetaten. Budsjettet for 2017 kan derfor være vanskelig å sammenligne med 2016 uten litt forkunnskap, men driften er i store trekk videreført på samme nivå som tidligere innenfor de enkelte ansvarsområdene. Sammenslåingen har så langt gått fint, og har bidratt til større tverrfaglig samarbeid. Målsetningen er at sammenslåingen på sikt kan bidra til å redusere sårbarheten innenfor enkelte fagområder, og bidra til å styrke vår samlede kompetanse innenfor kultur og næring.
Næringsarbeidet ble i omorganiseringen styrket ved ansettelsen av ny etatsleder, noe som har frigitt noe mer tid til faglig arbeid. Etaten har god kontroll på sine driftsoppgaver samtidig som vi etter hvert ser en fin flyt i saksbehandlingen av innkomne søknader og i oppfølgingen av næringsprosjektene. Dette er ingen selvfølge sett i lys at etaten har vært igjennom omorganisering og mannskapsbytte, og det blir viktig å fortsette det gode arbeidet og prosessen inn i 2017. Det er viktig å ha med seg at landbruk nå tydeligere enn før er en del av kommunens næringsarbeid. Dette er en styrking på flere måter, også personalmessig da det ligger stor gevinst i å være en del av et større fagmiljø.
I arbeidet med regnskapet for 2016, samt budsjettet for 2017, ble det avdekket underbudsjettering knyttet til næringsprosjekter. Dette er det tatt hensyn til i rammefordelingen for 2017.
Folkehelse har plassert seg fint inn som en del av den nye etaten. Det jobbes godt og tverrfaglig - og spesielt i forhold til samarbeid opp mot familiefredag og ungdomsklubb ser vi muligheter for at dette bidrar til å styrke kommunens arbeid opp mot barn og unge. Prosjektet «Etter skoletid» som ble etablert i 2016, fortsetter inn i 2017 og er et tiltak som vi så langt er veldig fornøyd med. Samarbeid knyttet til folkehelse kan bidra til å styrke flere fagområder både i og utenfor etaten.
Kultur som område fortsetter det gode arbeidet inn i 2017 på samme driftsnivå som i 2016. 2017 vil bli det store året for jubileum innenfor kultursektoren med 150 års jubileet for Regine

Normanns død, 25 års jubileum for Rock mot Frafløtting og Bø kommune som vertskap for deler av jubileumsfeiringen for Skulpturlandskap Nordland.
Midlene over statsbudsjettet har tidligere kommet som et øremerket tilskudd til frivilligsentralene. Fra 2017 kommer disse midlene inn som en del av rammeoverføringene til kommunen, og er i vår egen fordeling lagt til kultur- og næringsetaten. Midlene fra Bø kommune til frivilligsentralen har også tidligere vært lagt inn som et tilskudd, men legges som konsekvens av endringene fra 2017 på samme måte som det statlige beløpet inn som en del av etatens ramme. Bruken av kommunale midler for frivilligsentralen er derfor stort sett uendret, selv om bruken av midler nå kommer ut som en utgift i nettoen på lik linje med andre ansvar ved etaten.
Vi går inn i 2017 med utfordringer knyttet til rekruttering av personale. Kulturskolerektor er ute i foreldrepermisjon. Vi har ansatt rektor i 35 % vikariat, men mangler i skrivende stund personale til å dekke hennes undervisningsdel og rolle som dirigent. Kultur og næringssjefen skal ut i foreldrepermisjon i slutten av februar. Her er det viktig å få på plass en god løsning for den nye etaten.

1.6 Teknisk etat

Driften på teknisk videreføres i all hovedsak på samme nivå som i 2016, men på grunn av vakanse i stilling er rammen redusert med 200 000 kr i hele perioden. Resterende del av vakant stilling planlegges brukt til utvidelse av vaktmesterkorpset med sikte på bedre oppfølging av utleiebygningene.

Det er gjennomført noen budsjettekniske endringer mellom ansvarsområdene på teknisk, samt at landbruksområdet er flyttet til kultur og næringsetaten.

Kommunen har i 2016 solgt boligene på Vinje og Eidet. Bellevue og Skagen leiegård ligger ute på markedet pr. dags dato. Utover disse fire boenhetene er det i 2017 ikke planlagt mere salg av kommunale boliger.

Bø kommune har på vegne av kommunene i Vesterålen søkt skjønnstilskudd til prosjekt Vannområde Vesterålen. Prosjektet starten opp i 2016 og har en varighet på to år. Hensikten er å bedre vannkvaliteten i sjø- og vassdrag i området.

1.7 NAV-avdelingen

Nav sitt budsjett dekker i hovedsak lovpålagte tjenester etter lov om sosiale tjenester i Nav. Statlige tjenester disponeres gjennom det statlige budsjettet.

Utgifter til lønn støttekontakter er økt, da behovet for støttekontakt er økende.

Det er redusert med plasser i kvalifiseringsprogrammet, da behovet for 2016 viste seg å være en plass. Det er knyttet risiko til dette da kvalifiseringsprogrammet er en lovpålagt tjeneste.

Diverse utgifter er økt da vi har økte utgifter til tolketjeneste. Utgifter til sosialhjelp er økt knyttet til av overforbruk på sosialhjelp i 2016.

Det er satt av 50 000 kroner til aktivitetskort som tidligere har vært administrert av helseavdelingen og finansiert av prosjektmidler.

Det er satt av midler i investeringsbudsjettet til innkjøp av likt saksbehandlersystem etter lov om sosiale tjenester for alle nav kontorene i Vesterålen.

Kap 6. Felles finanser

Tallbudsjettet i driften er teknisk bygget slik opp at alle ansvarene 8000-9999 består av inntekter og utgifter som i sum gir en nettoinntekt som går til fordeling av drift av etatene. I budsjettet for 2017 er denne nettoinntekten på 184.8 millioner kroner, og tilsvarer da summen av netto driftsramme i budsjettvedtakets pkt. 8.

Nedenunder omtales de viktigste inntektene/utgiftene som gir nevnte nettoinntekt.

Rammetilskudd og skatt på formue og inntekt (også kalt frie inntekter)
Regjeringas forslag til frie inntekter for 2017 (skatt og rammetilskudd) baserer seg på en nasjonal skatt ut fra et anslag for 2016 på kr 148,5 mrd. og kr 151,9 mrd. for 2017. For perioden 2018 – 2020 foreligger det ikke noen signaler fra Regjeringa. Med utgangspunkt i en anslått nasjonal befolkningsvekst har vi lagt inn en realvekst på 3,4 mrd kr i skatt på formue og inntekt og rammetilskudd per år i resten av perioden. Dette gir Bø kommune frie inntekter på 177.9 millioner kroner i 2017.

Ovennevnte prognose bygger på en forutsetning:

Kommunens egne skatteinntekter i 2016 øker med 7.3% fra 2015. Dette gir en skatteinntekt på 49.1 millioner kroner. Den tilsvarende nasjonale skatteinntekten øker med 7.4%, som gir en inntekt på 148.4 milliarder kroner. Den nasjonale skatteinntekten øker med 2.3% i 2017 til 151.9 milliarder kroner, og den kommunale øker med 2.3% som tilsvarer 50.2 millioner kroner.
I resten av perioden ligger det inne en nasjonal økning av rammetilskudd/skatt på formue og inntekt med 1.2% hvert år på grunn av økningen i folketallet.

Eiendomsskatt
Dette er også å anse som frie midler. Det er lagt inn en forutsetning om 4 promille i 2017 som gir en inntekt på 7.3 millioner kroner. Dette er det samme som i 2016. I resten av perioden er det lagt inn en økning stigende til 12.7 millioner kroner i 2020. Dette innebærer maksimalsats på 7 promille. Dette utgjør 5.4 millioner kroner i økning fra 2017.

Skatteinntekter
Skatt på formue og inntekt beregnes gjennom inntektssystemet hvor skattesvake kommuner er garantert en inntekt per innbygger når fordelingen av total skatteinngang for alle landets kommuner er kjent. Disse beregnes ut fra innbyggertall per 01.01. i budsjettåret. Det er som nevnt lagt opp til en nasjonal befolkningsøkning, og det er forutsatt at befolkningen i Bø har stabilisert seg på samme nivå som 01.07.2016. Det er lagt inn en forutsetning om at befolkningen stabiliserer seg på dette nivået hele økonomiplanperioden.

Investeringskompensasjon
Staten gjennom Husbanken gir kompensasjon for investeringskostnader ved innføringer av skolestart for seksåringer i 1997, kompensasjonstilskudd for sykehjemsplasser og omsorgsboliger og rentekompensasjon for skoleanlegg og rentekompensasjon for kirkebygg (orgelet). Renten fastsettes for hvert år i statsbudsjettet i samsvar med utviklingen på lånemarkedet. I perioden er det lagt inn samme rente her som på kommunale innlån på flytende vilkår.

Renteinntekter
Dette er i hovedsak inntekter av midler innestående på kommunens driftskonto i banken og frie fond. Som kjent har vi stort sett brukt opp de frie fondene, slik at renteinntektene hovedsakelig må komme fra driftskontoen. Vi har tidligere år tjent inn mer enn det som har vært budsjettert. Posten er meget vanskelig å anslå.

Premieavvik og amortisert premieavvik
Premieavviket framkommer som forskjellen på regnskapsført netto pensjonskostnad og faktisk betalt premie. Når regnskapsført pensjonskostnad er mindre enn faktisk betalt premie oppstår et positivt premieavvik, og det oppstår en «inntekt" i budsjettet. Det oppstår da samtidig et amortisert premieavvik året etter og 15 år framover (10 år fra 2012, og 7 år fra 2014). Anslåtte pensjonskostnader for 2017 tar utgangspunkt i prognose fra Kommunal Landspensjonskasse og Statens pensjonskasse basert blant annet på en lønnsvekst på 2.7 %. År 2017 og videre i perioden er det budsjettert med et positivt premieavvik på 9.9 millioner kroner og en amortisering fra 3.8 millioner kroner i 2017 og en økning til 6.5 millioner i 2020. Dette forutsetter selvsagt at pensjonsutgiftene blir på samme nivå som i 2017. Dersom de går ned vil amortiseringsutgiftene også gå ned.

Kalkulatoriske avskrivninger og renter
Investeringer gjort på selvkostområdene vann og avløp har påført kommunen kapitalkostnader. Disse beregnes ut fra størrelsen på investeringen, avskrivningen (lineær) og alternativkostnaden, det vil si den avkastningen kommunen alternativt kunne oppnå ved å plassere penger tilsvarende investeringsbeløpet i markedet. I et fungerende marked vil renten angi alternativkostnaden. Kalkylerenten som skal brukes er 5-årig SWAP påplusset 0.5%. I 2017 er denne på 1.0+0.5%. Resten av perioden er denne økt med 0.10% hvert år

Overføring fra teknisk til renter og avdrag omsorgsboliger
Avsatt beløp viser hvor mye av husleieinntektene relatert til omsorgsboligene som medgår til å betale renter og avdrag for de investeringer som er foretatt. Det er også lagt her lagt inn midler til låneopptak utleieboliger og kaier.

Avsetning og bruk av fondsmidler
Kommunens fondsbeholdning pr 31.12.2015 er på 12 millioner kroner, fordelt på 6 millioner kroner på bundne driftsfond, og resten på bundne kapitalfond. 4.3 millioner kroner av

sistnevnte fond er avsatt til utlån næringsformål. I budsjettet for 2016 er det lagt opp til avsetning og bruk som opprettholder saldoen på bundet driftsfond, mens det i budsjettet for 2017 er lagt opp til en reduksjon på 0.7 millioner kroner. Bundne driftsfond kan kun brukes til bestemte formål.

Som nevnt viser saldoen på strategisk næringsfond pr 31.12.2015 en saldo på 4.3 millioner kroner. Det er fra Kultur- og næringsavdelingen anslått at saldoen på dette fondet vil være på ca. 2.1 millioner kroner pr 31.12.2016.

Avdragsutgifter
Avdragsutgiftene forutsetter dagens nedbetalingsstruktur på de lån som er tatt opp minus 1 mill kr. Dette innebærer at det fortsatt forutsettes at vi i perioden skal betale minimumsavdrag. Det er også lagt inn utgifter til finansiering av nye investeringer i planperioden.

Renteutgifter
Det er lagt inn en forventet lånerente på lån til flytende vilkår for 2017 på 1.9%. For resten av perioden er det lagt inn hhv. 2.0%, 2,1% og 2,20%.i hht prognose utarbeidet av KLP Kommunekreditt.

I henhold til kommunens finansreglement skal minst 20 % av låneporteføljen være bundet opp i faste rentekontrakter. I skrivende stund er andelen lavere, men dette vil bli endret før årsskiftet

Sentral lønnspott
På etatene er det lagt inn kjent lønn etter at lønnsoppgjøret for 2016 er avsluttet. Dette innebærer at potten som er budsjettert skal inneholde merutgifter knyttet til endringer som kommer i 2017. Neste års lønnsoppgjør er et mellomoppgjør. Partene ble i årets sentrale oppgjør enige om tillegg for 2017. Disse tilleggene inklusive tillegg som følge av det lokale oppgjøret forutsettes dekket av den sentrale lønnspotten på kap. 1.1. Det er tatt utgangspunkt i KS' beregnede lønnsmasse og en prognose om 2.7% lønnsøkning.

Driftsmidler til investeringer
KLP har anslått at de vil tilbakeføre midler fra premiefond på kr 1.1 mill. kr. Dette tilsvarer anslått krav om egenkapitaltilskudd. Dette er et aksjekjøp, og kan ikke finansieres med lån. Det er derfor lagt opp til å overføre tilsvarende beløp fra drift til investeringer. I 2016 ble dette utgiften finansiert med salg av fast eiendom.

Likviditet
I 2008 måtte kommunen oppta et likviditetslån på 13 millioner kroner. Dette ble utvidet med 2 millioner kroner i 2010 og 8 millioner kroner i 2011, slik at det i dag er på 33 millioner kroner.
Behovet for likviditetslånet oppstod på grunn av at vi i løpet av 2007 og 2008 akkumulerte et underskudd på nærmere 10 millioner kroner. Dette økte ytterligere til 14.4 millioner kroner i 2009. I tillegg viste premieavvik akkumulert saldo i 2009 på 13.2 millioner kroner.

Underskuddet ble dekket inn i 2014, mens akkumulert premieavvik pr 31.12.2015 viste en saldo på 26.5 millioner kroner.

Med et lån på 33 millioner kroner har betalingsevnen vært god, men dette er utgifter vi i en sunn økonomi burde ha egenlikviditet nok til å svare for. Vi må i så fall finne rom i driftsbudsjettet for å styrke likviditeten. Dette er det ikke funnet plass for i forslag til økonomiplan.

Et godt hjelpemiddel til å sikre stram og god likviditetsstyring hadde vært å utarbeide et likviditetsbudsjett. Dette har det ikke vært kapasitet til, men står på gjørelista. Med utgangspunkt i ovennevnte skal rådmannen se på muligheten for å redusere likviditetslånet noe.

Gjeld

Kommunens totale lånegjeld er pr 31.12.2015 på 280 millioner kroner inklusive ovennevnte lån. Porteføljen fordeler seg på følgende formål:

Formål	Beløp 31.12.2015
Vann, avløp og renovasjon	20 000 000
Startlån	24 000 000
Likviditetslån	33 000 000
Andre formål	203 000 000
Sum	280 000 000

Tabellen viser at 44 millioner kroner knytter seg til selvkostformål hvor kapitalutgiftene dekkes av kommunale avgifter eller innbetalte avdrag, med andre ord – de belaster ikke netto drift. Likviditetslånet er avdragsfritt og her påløper det renteutgifter. Det gjenstår da en gjeld på 203 millioner kroner. Deler av denne gjelda gir staten via Husbanken kompensasjon i form av renter og avdrag eller bare renter. Herunder ligger ordning gitt i forbindelse med sykehjemsplasser og omsorgsboliger, skoleanlegg, kirkeorgel og investeringer i forbindelse med innføring av skolestart for 6-åringer.

Sistnevnte kompensasjon løper ut i 2018, og utgjør 126 000 kr i 2017.

Ovennevnte kompensasjonsordninger hvor staten sitter med renterisikoen utgjør 38 millioner kroner.

Pr 31.12.15 satt kommunen med andre med en låneportefølje på 165 millioner kroner hvor vi var risikoutsatt for svingninger i rentemarkedet. I 2016 er denne porteføljen redusert med 2 millioner kroner. For å redusere risikoen har vi også bundet renter på lån tilsvarende 20% av porteføljen.

I budsjettet for 2016 har vi tatt opp et lån på 14.5 millioner kroner og budsjettert med avdrag på 7.3 millioner kroner, mens vi i budsjettet for 2017 har forutsatt et nytt låneopptak på 12.7 millioner kroner, mens vi forutsetter å betale 7.9 millioner kroner i avdrag i 2017. Dette innebærer en økning av lånegjelda i nevnte år. Det legges opp til å redusere lånegjelda i de to siste årene i økonomiplanperioden.

Bø kommune har stor lånegjeld, og dermed en betydelig risiko for utgiftsøkninger ved en renteoppgang. Tar vi utgangspunkt i en risikoportefølje på 170 millioner kroner vil en renteoppgang på 1 prosent gi oss en utgiftsøkning på 1.7 millioner kroner. Renten i dag ligger på ca. 2 prosent. Et rentenivå på 5 prosent ligger i historisk perspektiv nærmere en normalrente. Dette vil i tilfelle gi oss en merutgift på 5 millioner kroner. Selv om renta i dag ser ut til å bli liggende lavt, er det i et slikt perspektiv enkelt å se for seg at bør redusere gjelda heller enn å øke den.

Utvikling netto driftsresultat

En sentral forutsetning for at en kommunes økonomi skal utvikle seg tilfredsstillende, er balanse mellom utgifts- og inntektsvekst samtidig som en klarer å opprettholde et netto driftsresultat (handlefrihet) av en viss størrelse. Handlefriheten er det overskuddet som er disponibelt til investeringer og avsetninger, herunder også avsetninger til inndekning av tidligere års merforbruk. I følge Teknisk beregningsutvalg er anbefalt nivå på handlefrihet 1,75%, mao. at netto driftsresultat utgjør minst 1,75% av driftsinntektene (tidligere 3%).

Inkl. premieavvik om mva-komp	R-2012	R-2013	R-2014	R-2015	B-2016	B-2017	B-2018	B-2019	B-2020
Skatter	-41 028	-42 964	-42 200	-46 232	-53 463	-57 533	-59 078	-59 421	-60 234
Rammetilskudd	-124 137	-126 416	-127 261	-124 588	-128 031	-129 095	-127 977	-127 694	-128 110
Øvrige driftsinntekter	-75 756	-77 527	-90 732	-88 410	-82 046	-86 114	-86 108	-85 972	-85 953
Sum inntekter	-240 921	-246 907	-260 193	-259 230	-263 540	-272 742	-273 163	-273 087	-274 297
Premieavvik/amortisering	7 223	-798	7 369	-4 956	5 015	6 096	6 096	6 096	6 096
Momskompensasjon	517	2 485	0	0	0	0	0	0	0
Minus driftsutgifter	242 097	247 215	256 643	263 772	268 019	276 050	276 025	276 800	277 477
Brutto driftsresultat	8 916	1 995	3 819	-414	9 494	9 404	8 958	9 809	9 276
Minus netto renter/aksjeutbytte	2 738	6 025	3 501	2 703	2 782	3 002	3 112	3 255	3 417
Minus netto avdrag	6 820	6 796	7 017	7 366	7 356	7 890	8 250	7 252	7 458
Minus avskrivning	-14 218	-14 478	-15 021	-15 857	-14 587	-14 653	-14 677	-14 673	-14 508
Netto driftsresultat	4 256	338	-684	-6 202	5 045	5 643	5 643	5 643	5 643
Netto i % av driftsinntekter	-1,8 %	-0,1 %	0,3 %	2,4 %	-1,9 %	-2,1 %	-2,1 %	-2,1 %	-2,1 %

Momskompensasjon av investeringer og premieavvik/amortisering påvirker netto driftsresultat. For å få en riktig analyse er det i tabellen foran korrigert for dette.

Som vi ser har vi i hele perioden, unntatt år 2015, hatt et netto driftsresultat som ikke tilfredsstiller anbefalt nivå. Anbefalt nivå tilsvarer for eksempel i perioden 2017-2020 et netto driftsresultat på 4.8 millioner kroner.

Kap 7. Pris på kommunale tjenester

For å kunne opprettholde nivået på kommunale varer og tjenester foreslår rådmannen en generell prisøkning på 2.5 %. Under kommenteres særskilt de områdene der prisveksten er mer eller mindre enn den generelle økningen slik det framkommer i forslag til Regulativet for 2017.

Punkt 1. Foreldrebetaling barnehager
Bø kommune følger statens satser for **makspris for foreldrebetaling i barnehager**.

Punkt 2. Gebyrer ved behandling av jord- og konsesjonslovsaker.
Øker til øvre ramme fastsatt av Statens landbruksforvaltning.

Punkt 3. Fellingsavgiften for hjortevilt følger den maksimalpris som ligger i statsbudsjettet. Kommunen kan ikke gå over maksimalpris, men kan fastsette pris under dette.

Punkt 4. Renovasjonsavgifter
Forurensningsloven pålegger kommunene å dekke inn kostnadene ved fastsettelse av avfallsgebyr. Dette innebærer at kommunene skal ha fastsatt avfallsgebyrer som fullt ut dekker kommunens kostnader på avfallssektoren. Styret i Reno-Vest fastsetter avgiften ut fra forannevnte prinsipp. Som kjent har kommunene tilleggskostnader til administrasjon som kommer som et påslag på selskapets satser. Disse kostnadene forutsettes dekket av opparbeidet driftsfond som viser en saldo på 283 390,60 kr.

Punkt 5. Gebyrsatser ved kommunalt egen innfordringsvirksomhet
Følger statlig fastsatt rettsgebyr på kr 1.025,- og innkassogebyr på kr 670,-.

Punkt 6. Festeavgift kirkegårdene
Det foreslås at festeavgiftene økes fra kr 1400,- per grav til kr 1450,-.

Punkt 7. Slamtømming
Slamtømmeavgiften fastsettes i tråd med den avgiften som vedtas av styret for Reno-Vest DA tillagt administrasjonsgebyr på 3%.

Punkt 8. Gebyr kopiering
I 2016 gjorde vi endringer slik at det skulle nærme seg andre kommuners priser på kopiering. Noen priser ble redusert og andre ble fordoblet. Nå er det runde tall, for eksempel 3 kr inklusive moms for sorthvitt A4, 6 kr for A3 og 7 kr for A4 med farger osv. Prisene er nå på et riktig nivå, og det foreslås derfor ingen økning i 2017.

Punkt 9. Husleiesatser kommunale utleieboliger / trygdeboliger
I henhold til husleieloven kan husleien det enkelte år fastsettes i tråd med økningen i konsumprisindeksen. Indeksen i perioden oktober 2015 til oktober 2016 viser 3,7%. Rådmannen foreslår likevel en generell husleieøkning på 2,5 %.

Punkt 10. Avgift feiing / brannsyn
Dette er et selvkost område. Det foreslås en prisøkning på 5 % pga. av økte leasingutgifter.

Punkt 11. Bevillingsgebyr.
Bevillingsgebyr fastsettes i hht. Alkohollovens § 6-1 på kommunal salgsbevilling for alkoholholdig drikk i gruppe 1 og statlig bevilling for skjenking av alkoholholdig drikk fastsettes for ett kalenderår om gangen for hver enkelt bevilling på grunnlag av forventet omsatt mengde alkoholholdig drikk.

Punkt 12. Tilkoplingsgebyr vann og avløp.
Bø kommune har vedtatt ny lokal forskrift hvor abonnenten selv koster arbeidet med tilkobling av vann og avløp.
I forbindelse med saksframlegget om ny forskrift ble det orientert om at dette ville medføre at tilkoblingsavgiften ble satt ned til et tilnærmet symbolsk beløp.
Det er foreslått å sette ned tilkoblingsavgiften til kr 2.500,-.

Punkt 12. Frakoplingsgebyr vann.
Denne settes tilsvarende til kr 2.500,- .

Kap 8. Økonomiplan 2017-2020

Etterfølgende tabell skiller seg ut fra de obligatoriske hovedoversiktene, og er ment å gi en oversikt over hovedinntektskilder og bruken av disse.

Inntektsramme økonomiplan 2017-2020	2016 (rev)	2017	2018	2019	2020
Rammetilskudd	-105 300	-106 827	-106 344	-105 963	-106 214
Inntektsutjevning	-22 218	-21 488	-20 853	-20 951	-21 116
Skatt på formue og inntekt	-46 113	-50 253	-50 245	-50 245	-50 245
Eiendomsskatt	-7 350	-7 280	-10 220	-11 950	-12 700
Investeringskompensasjon	-2 248	-2 201	-2 195	-2 059	-2 040
Renteinntekter	-600	-600	-600	-600	-600
Utbytte og eieruttak	-1 225	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
Renter av startlån	-500	-552	-552	-552	-552
Kalkulatoriske avskrivninger og renter	-1 501	-1 567	-1 591	-1 587	-1 422
Overført fra teknisk til renter og avdrag	-2 687	-2 567	-2 567	-2 567	-2 567
Sum inntektsramme i økonomiplanperioden	**-189 742**	**-194 835**	**-196 667**	**-197 974**	**-198 956**
Utgiftsramme økonomiplan 2017-2020					
Avdrag ordinære lån	7 356	7 890	8 250	7 252	7 458
Renter ordinære lån	4 648	5 143	5 253	5 396	5 558
Renter startlån	500	552	552	552	552
Premieavvik inkl. arbeidsgiveravgift	-8 803	-9 936	-9 936	-9 936	-9 936
Tilbakeført fra premiefond	-1 001	-1 088	-1 088	-1 088	-1 088
Amortisert premieavvik inkl arbeidsgiveravgift	3 788	3 840	5 227	6 614	6 551
Sentral lønnspott	3 000	2 500	2 500	2 500	2 500
Driftsmidler til investeringer (andel av momskomp.)	200	1 088	1 088	1 088	1 088
Dekning av tidligere års regnskapsm merforbruk	0	0	0	0	0
Reserverte bevilgninger/avsetninger	705	0	0	0	0
Styrking av likviditetsreserven	0	0	0	0	0
Ramme Fellesfunksjoner /politiske styringsorganer	**19 912**	**18 909**	**18 909**	**18 909**	**18 909**
Ramme Bø og Malnes sogn	**3 790**	**3 804**	**3 804**	**3 804**	**3 804**
Ramme Skole og barnehage-etaten	**44 650**	**45 428**	**45 428**	**45 428**	**45 428**
Ramme Helse- og omsorgsetaten	**87 027**	**90 956**	**90 831**	**91 606**	**92 283**
Ramme Kultur- og næringsetaten	**5 523**	**9 422**	**9 422**	**9 422**	**9 422**
Ramme Teknisk etat	**12 317**	**10 281**	**10 381**	**10 381**	**10 381**
Ramme NAV-avdelingen	**6 130**	**6 046**	**6 046**	**6 046**	**6 046**
Sum utgiftsramme i økonomiplanperioden	**189 742**	**194 835**	**196 667**	**197 974**	**198 956**

Tabellen inneholder for eksempel ikke øremerkete tilskudd, refusjoner, bruk og avsetning av fondsmidler. Disse ligger i etatenes nettorammer. Nettorammen som framkommer fordelt til etatene er hentet fra hovedoversikten økonomisk oversikt over drift.

Som vi kan lese av tabellen går en vesentlig del av frie midler med til dekning av renter og avdrag og amortisering av premieavvik.

Kap 9. Tiltak som ikke er foreslått i økonomiplanperioden

Et hvert nytt tiltak må finansieres enten med økte inntekter eller med reduksjon av kostnader ellers i kommunen. Årets budsjett har ikke tatt høyde for å redusere vesentlig på driften, men har i stor grad søkt å ivareta statlig og kommunale vedtak. Dette har medført at det er mange ønskede nye tiltak som ikke er foreslått i budsjettet.

Selv om årets budsjett ikke inneholder store nedstyringstiltak, er det av vesentlig betydning i økonomiplanperioden å fortsatt ha fokus på å redusere utgifter der det er mulig. Når det gjelder lista under der mulige nedstyringstiltak fremkommer som vurdert, men ikke foreslått, understrekes det at lista ikke er uttømmende.

Følgende er vurdert men ikke tatt med i forslag til budsjett:

- Integreringskontoret
  Ytterligere økning av bemanningen på integreringskontoret ut over stillingen som er foreslått i budsjettet.

- Miljøarbeider
  I en del tilfeller er det elever på skolene som har behov for særskilt oppføling, der det ville vært hensiktsmessig med en miljøarbeider som kan bistå eleven, familien og skolen.

- Inventar
  Barneskolene har behov for å skifte ut møbler til elevene. Pulter og stoler er slitt, og bør skiftes ut, det er derfor fremmet ønske om å øke inventarpostene til skoene

- Skolefrukt
  Gratis skolefrukt ble fjernet i 2014 som konsekvens av statsbudsjettet. Det er ikke funnet plass i budsjett for å innføre ordninga på nytt.

- Rehabilitering ballbinge
  FAU ved Straume skole har meldt behov for å skifte kunstgress i ballbingen. Kostnadsberegnet til kr 59 000.

- Næringsarbeid
  Ytterligere styrking av næringsetaten for å ivareta handlingsplanen, ca. 200.000,-.

- Regine Normann – jubileum
- I 2017 er det 150 år siden Regine Normann ble født. Kunst– og kulturstømkomiteen jobber med et teaterstykke som har en budsjettramme på rundt 1 million kroner, og har i møte med ordfører bedt om at kommunen bidrar til prosjektet med 100 000 kr. Det er i dag inne søknad hos Kulturrådet som skal behandles i november. Prosjektet har fått 100 000 fra Nordland Fylkeskommune. Reginedagen trenger også å fornye sin profil og en sterkere markedsføringsstrategi.

- RMF
  RMF har 25 års jubileum i 2017. Ungdomsklubben får i dag ingen midler til RMF over kommunens ordinære budsjett, og har heller ikke fått avsette overskudd eller sponsormidler på fond de senere år. RMF har de senere år fått 30 000 kr fra kommunalt næringsfond. Det ville vært ønskelig at dette kom inn i budsjettet som en fast bevilgning. Det vil gi større forutsigbarhet og mindre saksbehandling - og frigi fondets midler til ordinær næringsstøtte som i dag er et knapphetsgode. I 2017 blir RMF 25 år, og det er et ønske fra ungdomsklubben å lage et større jubileumsarrangement med et økt budsjett på 50.000 fra kommunen.

- Tilskudd til Bø Skytterlag
  Bø skytterlag har søkt spillemidler til nye elektroniske skyteskiver. De søker i den forbindelse Bø kommune om 200 000 kr i kommunalt tilskudd for å dekke kravet til egenkapital. Prosjektet har en totalkostnad på 451 000 kr. Tilskuddet vil da utgjøre 45% av den totale kostnadsrammen. Søknaden begrunnes i at Bø Skytterlaget ønsker å søke om å være arrangør for NNM bane og felt i 2018. Da må de oppgradere anlegget med nye skiver.
  Det er ikke praksis for Bø kommune å gå inn i denne typen anleggsprosjektene til lag og foreninger med tilskudd til egenkapital for spillemiddelsøknader. Ut fra søknaden er det ikke mulig å vurdere hvilke muligheter laget har til å gå inn i prosjektet med egenandelen selv. Det er rådmannens vurdering at å innvilge tilskudd i dette prosjektet skaper en presedens som kommunen ikke vil ha mulighet til å følge i fremtidige søknader. Tiltaket er tatt med, men er ikke prioritert i handlingsprogrammet for kommunedelplan for fysisk aktivitet og naturopplevelse på grunn av manglende finansiering.

- Avvikle 50% stilling som diabetessykepleier
  Stillingen som sådan ikke lovpålagt. Oppfølging av personer med diabetes må eventuelt overtas av legekontoret, med økt ventetid legekontor i fht dagens situasjon. Flere forebyggende tiltak der diabetessykepleier er involvert sammen med helsestasjon/folkehelsekoordinator må legges ned/reduseres: Kostveiledning, fresk frokost tilbud i skolen, opplæring diabetes- og insulinbehandling til personell i helse- og omsorgssektoren, prosjekt overvektige barn som vi har søkt midler til kan ikke gjennomføres
  Reduserte utgifter: Kr. 150 000 (stilling som diabetessykepleier har også ei inntektsside**).**

- Reduksjon ett årsverk hjemmesykepleien
  Gir reduserte tjenester/høgre terskel for å få nødvendige pleie- og omsorgstiltak. Tildelte tjenester i hjemmesykepleien kan bare reduseres lovlig dersom det kan dokumenteres av hjelpebehovet er redusert. I praksis vil dette eventuelt få størst konsekvens for nye brukere av tjenesten. Tiltaket er ikke faglig ønskelig, og bryter med ønsket dreining av omsorgen fra institusjons til hjemmebaserte tjenester.
  Reduserte utgifter: 575 000

- Redusere bemanningen ved Bøheimen med 1 årsverk

Betyr innstramminger i turnus og generelt mindre ressurser til pleie og omsorg ved Bøheimen. Dette er spesielt uheldig fordi Bøheimen pga presset på institusjonsplasser er tvunget til å ta i bruk 4 nedlagte plasser, bruke dobbeltrom jevnlig på korttidsavdelingen, og bruk av pårørenderommer til pasientrom - uten at den faste bemanningen er økt.
Reduserte utgifter: Kr. 575 000

- Redusere bemanningen i hjemmehjelpsordningen med 50%
  Medfører ren reduksjon av tjenester/høgre terskel for å få tjenester. Ikke et ønskelig tiltak rent faglig sett, men det minst inngripende i forhold til reduksjon andre tjenester (hjemmehjelpstjenester er mulig å kjøpe på det private markedet, hjemmesykepleie, miljøarbeidertjenester mv. kan ikke kjøpes).
  Reduserte utgifter: 250 000

Kap 10. Investeringer i økonomiplanperioden

Etterfølgende tabell viser vedtatte og nye investeringsprosjekter i perioden. I tillegg til disse prosjektene er det i økonomiplanen også lagt inn 1.1 mill kr til pålagt aksjekjøp i KLP finansiert med driftsmidler, utlån av startlån på 2 mill kr og utlån av strategisk næringsfond på kr 1.5 mill kr. Kapitalregnskapet for 2015 gikk med et underskudd på 0.3 mill kr. Dette er i hht forskriftene lagt inn til inndekning i dette budsjettet. Det er forutsatt at det gjenstår 2.5 mil kr i ubrukte lånemidler, og at vi derfor må oppta et nytt lån på 12.3 mill kr.

Tiltak/år	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
Arealplanen (111)	125			
Rehabilitering av veier, asfalt (411)	2 500	2 500	3 500	3 500
Kai Steinesjøen (435)	1 800	2 700		
Skilting veinavn (820)	800			
Straume barnehage (823)	7 500			
Trinn 2 Steine skole (830)	1 500			
Tilpasning av lokaler tidligere vgs (845)	200			
Kai Hovden (848)	4 500			
Telefoni (850)	625			
Molo Steinesjøen (856)	200			
Tilpasning kommunehuset (860)	800			
ENØK Steine skole (861)	1500			
Parkering Bø kirke		100		
Oppgradering Bibliotek (862)	110			
Visma velferd (NAV) (863)	190			
Gang- og sykkelvei Steinesjøen		1500		
Tiltak vannområdet		500		
Avløp Steinesjøen		750	750	
Rehabilitering utleieboliger (864)	500	500	500	500
Gammelheisen Bøheimen		1625		
Kledning Bø Ungdomsskole		250		
Balkong Bøheimen (865)	100			
Trygghetsalarmer		180		
Gjennomføring pålegg Brannstasjon (866)	250			
Kai Kobbvågen			150	8 000
Sum	**23 200**	**10 605**	**4 900**	**12 000**
Finansiering				
Momskompensasjon	4 640	2 019	837	2 800
Fondsmidler	200			
Erstatning	1 590			
Lånemidler	14 813	8 586	4 063	6 200
Tilskudd	1 957			3 000
Sum	**23 200**	**10 605**	**4 900**	**12 000**

Innledning

Det er inntatt 17 prosjekter i rådmannens forslag til investeringsbudsjett for 2017 til en anslått kostnad på 23.2 millioner kroner. Forslaget er et resultat av vedtatt økonomiplan 2016-2019 (Budsjett 2016) samt nye behov som er framkommet. Viser til etterfølgende beskrivelse av de enkelte prosjektene. Det er videre tatt utgangspunkt i statusinformasjon i 2. tertialrapport 2016 for de prosjektene som er vedtatt gjennomført i 2016. Usikkerhet om framdrift i noen av disse prosjektene gjør at det kan bli endringer i forbindelse med 1. tertial 2017.

Bø kommune har høy lånegjeld, og det er et mål at gjelda skal gå ned. Det vises til egen omtale av dette i kapittel 4. Kommunestyret har vedtatt å «jobbe for at Bø skal bestå som egen kommune», og dette taler for at økonomien må bringes i balanse.

Rådmannen har derfor hatt som utgangspunkt at investeringene i økonomiplanperioden ikke skal bidra til å øke kommunens lånegjeld – dette taler for investeringer på noe over 7-8 millioner i snitt i perioden. Lånegjelda vil med rådmannens forslag øke noe i 2017, mens det legges opp til at den går ned i resten av økonomiplanperioden.

Investeringsprosjekter som foreslås:

Parkeringsplass Bø kirke

For å ivareta bedre tilgjengelighet til eldre samt funksjonshemmede er det behov for etablering av ny parkeringsplass ved hovedinngang kirke. Det foreslås bevilget kr. 100 000 i 2018 for opparbeiding/utvidelse av parkeringsplass.

Gang-/ og sykkelveg Steinesjøen

Eksisterende gang-/og sykkelveg er i svært dårlig tilstand. Stor trafikk samt ugunstige masser i vegunderlag har ført til at store steiner kommer opp i dagen i kombinasjon med lav bæreevne og stor trafikk som har medført dype profiler i vegbanen. Som et resultat av dette er asfalt krakelert og i svært dårlig forfatning. I tillegg har dette ført til at vintervedlikehold ikke blir optimalt. Vegen har stor trafikk av myke trafikanter fra beboere, Bø næringspark og fra næringsvirksomhet i området. Trafikkfarlige situasjoner kan oppstå da dagens tilstand på veg har gjort at flere trafikanter ikke benytter gang-sykkelveg, men velger å benytte veg forbeholdt for biler ned til Steinesjøen. Det foreslås derfor bevilget kr. 1 500 000 i 2018 til rehabilitering og asfaltering av gang-/ og sykkelveg.

Tiltak vannområdet

Dette er prosjektet er vedtatt i økonomiplanen for 2016-2020 med oppstart 2017. Dette tar utgangspunkt i prosjekt vannområde Vesterålen som tar sikte på å bedre vannkvaliteten i sjø og vassdrag.

Avløp Steinesjøen

Avløp Steinesjøen, det såkalte STEP systemet skal saneres, noe av arbeidet er allerede utført i 2016, og det vil bli videreført i 2017.

I 2018 er det i investeringsbudsjettet satt av midler til en pumpestasjon som skal samle alt avløpsvann ved Steinesjøen boligfelt og pumpe dette videre til pumpestasjon ved Steinesjøen havn.

Gammelheisen på Bøheimen
Det er foretatt ei helt nødvendig investering i heis Bøheimen i 2015. Men også den eldste heisen trenger oppgradering. Kommunestyret vedtok å gjennomføre tiltaket i 2018.

Kledning Bø ungdomsskole
Eksisterende bordkledning på vestfasade på Bø ungdomskole har fått store skader påført av vær og vind. Det foreslås bevilget kr. 250 000 i 2018 til vedlikeholdsfri kledning av fasader.

Trygghetsalarmer
Vi tar sikte på å bygge ny løsning på nyinstallert sentral på Bøheimen (Mitel470).
Det er varslet at analoge trygghetsalarmer må byttes ut med digitale alarmer. Dette var tidligere varslet skulle skje i 2017, men vi har ikke fått verifisert dette og foreslår at nødvendig utskifting foretas i 2018.
Bø kommune har 114 alarmer i drift. 23 av disse er allerede byttet ut med digitale alarmer. I tillegg er 31 private alarmer knytta til vårt varslingssystem.

Kostnaden pr. alarm er ca. kr. 3000.- Det foreslås at private alarmer må byttes ut av de som eier alarmene. Det er da behov for å bytte ut 60 kommunalt eide alarmer.

Kai Kobbvågen
Dette er en utskipings kai for steinmasser etc. Denne er satt på vent da man først måtte ha reguleringsplan og konsesjonssøknad på plass.
Dette er også et prosjekt hvor innseiling til Kobbvågen må merkes på en bedre måte.

111 Arealplanen
Arbeidet med revidering av planen har pågått over en periode nå. Ferdigstillelse planlegges til tidlig 2018. Kommunen har innhentet konsulenthjelp for å få planen på plass.

411 Rehabilitering av veier, asfalt
Prosjektet omhandler forsterking og asfaltering av kommunale veier. I investeringsbudsjettet for 2017 er det satt av kr 2 500 000 til rehabilitering av veier. I vedtatt økonomiplan er det satt av ytterligere kr 2 500 000 for 2018 og kr 3 500 000 hvert år i 2019 og 2020. Asfaltering og rehabilitering av kommunale veier fører til lavere vedlikeholdsutgifter for både sommer- og vinterdrift.

435 Kai Steinesjøen
Dette prosjektet startet opp oktober 2016, for å kartlegge en mer nøyaktig utbedring av kaien. Etter at ca. 70 m2 av kaidekket er saget bort, vil prosjektet settes på vent gjennom vinteren og har en planlagt oppstart mai 2017.

820 Skilting veinavn
Prosjektet er lagt ut i Doffin og valg av entreprenør vil være på plass desember 2016. Prosjektet vil gjennomføres vår 2017. Vi har i 2016 mottatt kr 200 000 i skjønnsmidler fra Fylkesmannen som benyttes til delvis finansiering av prosjektet i 2017.

823 Straume barnehage
Pga. økende behov for en ekstra barnehageavdeling i Straume Barnehage foreslås det satt av kr. 7 500 000 i 2017.
Tiltaket vil omfatte nytt tilbygg slik at barnehagen kan økes fra to til tre avdelinger. I tillegg må eksisterende bygg tilpasses og oppgraderes.

830 Trinn 2 Steine skole
I dette prosjektet ligger fornying av fasade, tilleggsisolering og utskifting av vinduer på Steine skole. På grunn av svært godt vedlikehold har vinduene holdt seg svært bra, men tilstand med dertil store driftsutgifter har gjort det nødvendig å skifte ut disse. Prosjektet har en kostnadsramme på kr 3 000 000 fordelt på kr 1 500 000 i 2016 og kr 1 500 000 i 2017. Vinduer og tilleggsisolering vil i kombinasjon med prosjekt 861, ENØK Steine skole, ivareta Enova sine krav for søknad om tilskudd til ENØK-tiltak.

845 Tilpassing av lokaler tidligere vgs
Gjelder nødvendig tilpassing av lokalene til integreringskontor og voksenopplæring sammen med øvrige næringsvirksomhet i bygget. Pga. økende plassbehov for undervisning foreslås det å bruke kr. 200 000 i 2017 for tilpassinger.

848 Kai Hovden
Prosjektet ble oppstartet høsten 2016 med rivning av den gamle trekaien og grunnarbeidet til den nye kaien. Avdekking av grunnforholdene og dybde fremfor kaien ga prosjektet litt utfordringer. Dette er gjort tiltak på og kai prosjektet går videre med litt forsinkelser. Det anslås å ferdigstilles mars 2017.

850 Telefoni
På grunn av alder på eksisterende telefoniløsning, samt at reservedeler ikke lenger er å skaffe, må dagens løsning fases ut. Dette gjelder telefoni på disse lokasjoner:
Eidet skole, Bø ungdomsskole, Straume skole, Straume barnehage, Bøheimen, Steine skole, samt Rådhuset.

856 Molo Steinesjøen
Forprosjektering av forlengelse av moloen ved Steinesjøen.

860 Tilpassing kommunehus
I forbindelse med nytt inngangsparti med heis på rådhuset foreslås det å benytte kr. 800 000 til oppgradering i eksisterende foaje og etablering av system for informasjon for å hjelpe/veilede publikum. I tillegg må spiserom for ansatte og publikum i 2 etasje oppgraderes og rehabiliteres.

861 ENØK Steine Skole
I investeringsbudsjett for 2017 er det satt av kr. 1 500 000 til sluttføring av ENØK- tiltak på Steine Skole for å motta tilskudd fra Enova. Prosjektet finansieres delvis med Enova som har gitt tilsagn om kr. 270 000 i tilskudd til Bø kommune. Gjenstående tiltak som da må utføres er lys styring med LED, SD-anlegg samt varmepumpe luft-vann til sentralfyring. Ny

varmepumpe erstatter eksisterende elektriske varmekilde som er gammel og meget energikrevende. Investeringene vil gi store besparelser på energikostnadene og er beregnet å tjene seg inn i løpet av få år.

862 Oppgradering Bibliotek
Oppgradering av belysningen på biblioteket.

863 Visma velferd (NAV)
Jeg har latt tiltaket om likt saksbehandlersystem for sosialtjenesten i Vesterålen stå og satt tallene til ei investering på 150 000 kroner i 2017. Det skal ikke gjøres noe vedtak om dette før de ansatte ved Nav Bø og Øyvind er nøye involvert. Jeg har i tillegg laget tekst på alle tiltakene.

864 Rehabilitering utleieboliger
Gjelder oppgradering av Bø kommunes utleieboliger for å ivareta offentlige krav.
Det foreslås bevilget kr. 500 000 hvert år i 2017-2020.

865 Balkong Bøheimen
Det er ønske fra ansatte og beboere på Bøheimen å etablere balkong i avdeling Skjørisen Bofellesskap. Balkong skal bli ca. 40m2 med utgang fra stue, fellesrom, i 2. etg.
Det foreslås bevilget kr. 100 000 i 2017 til tiltaket.

866 Brannstasjon- pålegg
Bø Brann og Redningsvesen må etter pålegg fra Hovedverneombud og Arbeidstilsynet gjøre investeringer på brannstasjonen.

Straumsjøen 15.11.2016

Gundar Jakobsen

BUDSJETTSKJEMA 1A	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Bø i Vesterålen						
Skatt på inntekt og formue	-45 774 000	-46 113 000	-50 253 000	-50 245 000	-50 245 000	-50 245 000
Ordinært rammetilskudd	-124 588 000	-128 031 000	-129 095 000	-127 977 000	-127 694 000	-128 110 000
Skatt på eiendom	-458 000	-7 350 000	-7 280 000	-10 220 000	-11 950 000	-12 700 000
Andre generelle statstilskudd	-25 073 000	-25 877 000	-28 907 000	-28 901 000	-28 765 000	-28 746 000
Sum frie disponible inntekter	-195 893 000	-207 371 000	-215 535 000	-217 343 000	-218 654 000	-219 801 000
Renteinntekter og utbytte	-3 194 000	-2 367 000	-2 694 000	-2 694 000	-2 694 000	-2 694 000
Renteutgifter provisjoner og andre finansutgifter	5 897 000	5 149 000	5 696 000	5 806 000	5 949 000	6 111 000
Avdrag på lån	7 386 000	7 356 000	7 890 000	8 250 000	7 252 000	7 458 000
Netto finansinntekter/-utgifter	10 088 000	10 138 000	10 892 000	11 362 000	10 507 000	10 875 000
Dekning av tidl års regnskm merforbruk	218 000	149 000	0	0	0	0
Til bundne avsetninger	2 525 000	1 020 000	946 000	946 000	946 000	946 000
Bruk av tidl års regnskm mindreforbruk	-50 000	0	0	0	0	0
Bruk av bundne avsetninger	-2 105 000	-1 399 000	-1 581 000	-1 581 000	-1 581 000	-1 581 000
Netto avsetninger	587 000	-230 000	-635 000	-635 000	-635 000	-635 000
Overført til investeringsbudsjettet	0	200 000	1 088 000	1 088 000	1 088 000	1 088 000
Til fordeling drift	-185 217 000	-197 263 000	-204 190 000	-205 528 000	-207 694 000	-208 473 000
Sum fordelt til drift fra skjema 1B	184 578 000	197 263 000	204 190 000	205 528 000	207 694 000	208 473 000
Merforbruk/mindreforbruk	-640 000	0	0	0	0	0

ØKONOMISK OVERSIKT DRIFT	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Bø i Vesterålen						
Brukerbetalinger	-11 838 000	-12 301 000	-12 745 000	-12 745 000	-12 745 000	-12 745 000
Andre salgs- og leieinntekter	-19 990 000	-18 750 000	-19 189 000	-19 189 000	-19 189 000	-19 189 000
Overføringer med krav til motytelse	-30 932 000	-25 078 000	-25 233 000	-25 233 000	-25 233 000	-25 233 000
Rammetilskudd	-124 588 000	-128 031 000	-129 095 000	-127 977 000	-127 694 000	-128 110 000
Andre statlige overføringer	-25 073 000	-25 877 000	-28 907 000	-28 901 000	-28 765 000	-28 746 000
Andre overføringer	-579 000	-40 000	-40 000	-40 000	-40 000	-40 000
Skatt på inntekt og formue	-45 774 000	-46 113 000	-50 253 000	-50 245 000	-50 245 000	-50 245 000
Eiendomsskatt	-458 000	-7 350 000	-7 280 000	-10 220 000	-11 950 000	-12 700 000
SUM DRIFTSINNTEKTER (B)	-259 230 000	-263 540 000	-272 742 000	-274 550 000	-275 861 000	-277 008 000
Lønnsutgifter	148 627 000	155 832 000	162 897 000	162 878 000	162 878 000	162 878 000
Sosiale utgifter	29 363 000	30 897 000	31 416 000	32 798 000	34 185 000	34 122 000
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm tjenesteprod	34 655 000	31 970 000	41 726 000	41 726 000	41 726 000	41 726 000
Kjøp av varer og tjenester som erstatter komm tjprod	21 337 000	20 428 000	22 307 000	22 307 000	22 307 000	22 307 000
Overføringer	15 077 000	15 417 000	12 500 000	12 500 000	13 275 000	13 952 000
Avskrivninger	15 857 000	14 587 000	14 653 000	14 653 000	14 653 000	14 653 000
Fordelte utgifter	-1 143 000	-1 112 000	-9 449 000	-9 449 000	-9 449 000	-9 449 000
SUM DRIFTSUTGIFTER (C)	263 772 000	268 019 000	276 050 000	277 412 000	279 574 000	280 188 000
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	4 542 000	4 479 000	3 308 000	2 862 000	3 713 000	3 180 000
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	-3 194 000	-2 367 000	-2 694 000	-2 694 000	-2 694 000	-2 694 000
Mottatte avdrag på utlån	-20 000	0	0	0	0	0
SUM EKSTERNE FINANSINNTEKTER (E)	-3 214 000	-2 367 000	-2 694 000	-2 694 000	-2 694 000	-2 694 000

ØKONOMISK OVERSIKT DRIFT	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	5 897 000	5 149 000	5 696 000	5 806 000	5 949 000	6 111 000
Avdrag på lån	7 386 000	7 356 000	7 890 000	8 250 000	7 252 000	7 458 000
Utlån	20 000	0	0	0	0	0
SUM EKSTERNE FINANSUTGIFTER (F)	13 302 000	12 505 000	13 586 000	14 056 000	13 201 000	13 569 000
RESULTAT EKSTERNE FINANSIERINGSTRANSAKSJONER	10 089 000	10 138 000	10 892 000	11 362 000	10 507 000	10 875 000
Motpost avskrivninger	-15 857 000	-14 587 000	-14 653 000	-14 677 000	-14 673 000	-14 508 000
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	-1 227 000	30 000	-453 000	-453 000	-453 000	-453 000
Bruk av tidligere års regnskapsmessig mindreforbruk	-50 000	0	0	0	0	0
Bruk av bundne fond	-2 105 000	-1 399 000	-1 581 000	-1 581 000	-1 581 000	-1 581 000
SUM BRUK AV AVSETNINGER (J)	-2 155 000	-1 399 000	-1 581 000	-1 581 000	-1 581 000	-1 581 000
Overført til investeringsregnskapet	0	200 000	1 088 000	1 088 000	1 088 000	1 088 000
Dekning av tidligere års merforbruk	218 000	149 000	0	0	0	0
Avsetninger til bundne fond	2 525 000	1 020 000	946 000	946 000	946 000	946 000
SUM AVSETNINGER (K)	2 742 000	1 369 000	2 034 000	2 034 000	2 034 000	2 034 000
REGNSKAPSMESSIG MER- MINDREFORBRUK (L = I+J-K)	-640 000	0	0	0	0	0

BUDSJETTSKJEMA 2A	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Bø i Vesterålen			
Investeringer i anleggsmidler	13 725 000	24 715 000	23 200 000
Utlån og forskutteringer	4 890 000	8 000 000	3 500 000
Kjøp av aksjer og andeler	824 000	871 000	1 088 000
Avdrag på lån	1 273 000	700 000	800 000
Avsetninger	1 914 000	2 600 000	485 000
Årets finansieringsbehov	22 627 000	36 886 000	29 073 000
Bruk av lånemidler	-14 042 000	- 21 133 000	-17 138 000
Inntekter fra salg av anleggsmidler	-574 000	- 871 000	0
Tilskudd til investeringer	-330 000	- 6 747 000	- 1 957 000
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	-1 976 000	- 700 000	-960 000
Kompensasjon for merverdiavgift	-2 599 000	- 4 435 000	-4 640 000
Andre inntekter	0	0	-1 590 000
Overført fra driftsbudsjettet	0	0	-1 088 000
Bruk av avsetninger	-2 781 000	- 3 000 000	-1 700 000
Sum finansiering	-22 302 000	- 36 886 000	- 29 073 000
Udekket/udisponert	325 000	0	0

HOVEDOVERSIKT INVESTERINGER	Regnskap 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Salg av driftsmidler og fast eiendom	- 574 000	- 871 000	0
Andre salgsinntekter	0	0	0
Overføringer med krav til motytelse	- 1 140 000	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift	-1 976 000	- 4 435 000	-4 640 000
Statlige overføringer	-230 000	-6 747 000	- 1 957 000
Andre overføringer	-100 000	0	-1 590 000
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	0	0	0
SUM INNTEKTER (L)	-4 020 000	- 12 053 000	-8 187 000
Lønnsutgifter	151 000	0	0
Sosiale utgifter	9 000	0	0
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal tjenesteproduksjon.	11 562 000	24 715 000	23 200 000
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal tjenesteproduksjon	25 000	0	0
Overføringer	1 976 000	0	0
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	4 000	0	0
SUM UTGIFTER (M)	13 725 000	24 715 000	23 200 000
Avdragsutgifter	1 273 000	700 000	800 000
Utlån	4 890 000	8 000 000	3 500 000
Kjøp av aksjer og andeler	824 000	871 000	1 088 000
Dekning av tidligere års udekket	0	2 600 000	325 000
Avsetninger til bundne fond	1 914 000	0	160 000
SUM FINANSIERINGSTRANSAKSJONER (N)	8 901 000	12 171 000	5 873 000
FINANSIERINGSBEHOV (O = M+N-L)	18 607 000	24 833 000	20 886 000
Bruk av lån	-14 042 000	-21 133 000	-17 138 000
Salg av aksjer og andeler	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	-1 459 000	-700 000	-960 000
Bruk av bundne driftsfond	-2 781 000	- 3 000 000	-1 700 000
Bruk av ubundne investeringsfond	0	0	0
Overført fra driften	0	0	-1 088 000
SUM FINANSIERING (R)	-18 282 000	-24 833 000	-20 886 000
UDEKKET/UDISPONERT (S = O-R)	325 000	0	0